

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร
สังกัดกรุงเทพมหานคร

ชัยวัฒน์ ธีระกุลพิศุทธิ์* เสวียน เจนเขว้า และ ระติกรณ์ นียมะจันทร

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

SCHOOL ADMINISTRATION BASED ON THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY
IN CENTRAL BANGKOK SCHOOLS UNDER THE BANGKOK METROPOLITAN
ADMINISTRATION

Chaiwat Teerakulpisut*, Sawien Jenkwao and Ratikorn Niyamajan

Educational Administration Program, Faculty of Teacher Training, College Phranakhon Rajabhat University, Thailand

E-mail: montesq1@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 29 เมษายน 2564

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 8 เมษายน 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 22 กันยายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามขนาดสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 286 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบเอฟแบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน แล้วใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ และด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สำคัญ คือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบบูรณาการทุกกลุ่มสาระ มีการวัดและประเมินผล นิเทศ

ติดตาม และจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง **ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา** ผู้บริหารต้องมีแผนงานและโครงการเพื่อพัฒนาให้บุคลากรเข้าใจและตระหนักในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้พัฒนาดน พัฒนางาน **ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน** โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์โดยสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาเพื่อส่วนรวม รู้รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ต่อสังคม **ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา** ต้องปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร ปลูกฝังวิถีชีวิต โดยการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ นำไปสู่แผนปฏิบัติการประจำปีและลงมือปฏิบัติ บริหารทรัพยากรทางการศึกษา ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน บริหารทรัพยากรบุคคลบนพื้นฐานความรู้และคุณธรรม และ**ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ** ต้องทำให้นักเรียนและครูมีความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมในสังคม ครอบครัว นักเรียนเกิดความตระหนักรู้ถึงประโยชน์ของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้และถ่ายทอดได้

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร

Abstract

The purposes of this research were 1) to study and compare condition of school administration based on the Sufficiency Economy Philosophy as classified by school size 3) to study guidelines for developing the school administration based on the Sufficiency Economy Philosophy in Central Bangkok Schools under the Bangkok Metropolitan Administration. The sample group was 286 school administrators and teachers. The research tool used in collecting data was the questionnaire with a reliability index of .98, using statistics, including the frequency, percentage, mean, standard deviation, and the testing statistic as F-Test (One Way Analysis of Variance). And the interview form to interview 7 experts. The data were analyzed by content analysis.

The research findings found that: 1) the condition of school administration based on the Sufficiency Economy Philosophy, in overall, it was at "High" level. When classified by each aspect, it was found that it was at the highest level in 2 aspects: result/success, and the management of educational institutions at a high level in 3 areas: organizing learner development activities; personnel development of educational institutions; and the curriculum and learning activities respectively. The comparison of School Administration based on the Sufficiency Economy Philosophy showed that the school administration as classified by school size did not produce any differences for overall results as well as for individual

aspects. 3) The guidelines for developing School Administration based on the Sufficiency Economy Philosophy were: The curriculum and learning activity management, administrators should create an educational school curriculum that incorporates in the sufficiency economy philosophy in developing an integrated learning management plan for all subject groups. There should be measurement and evaluation, supervision, monitoring, and provide a conducive environment for learning, and a variety of measuring and evaluation tools must be developed according to the actual conditions. The school staff development, the workshop should be provided for staffs from every division to understand and be aware of the application in sufficiency economy philosophy in self-development work development. There are plans and human resource development projects. Activities Management for Student Development, the school must organize activities for students, community, and public benefits by inserting the sufficiency economy philosophy, aiming to promote volunteer activities for the public, being aware of self-responsibility towards the school and society. The school management, the organizational culture and the way of life must be cultivated by formulating a policy, vision, leading to an annual action plan, and taking action. Make the most benefit of educational resources for learners, and manage human resource based on knowledge and morality. In aspects of success and the outcome, students and teachers have gained knowledge and skills of the sufficiency economy philosophy to be able to apply them correctly and appropriately into both family and community. Students become aware of the benefits of the Sufficiency Economy Philosophy and are able to further transmit.

Keywords: School Administration, Sufficiency Economy Philosophy, Central Bangkok Schools

ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคง พร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป... พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 (คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2550: 22)

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนและพัฒนาคุณภาพชีวิต อันจะส่งผลต่อเนื่องไปสู่การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง คุณภาพของคนเป็นสิ่งที่สำคัญ

ต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ แต่คนจะมีประสิทธิภาพมากนักน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ การได้รับการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลาง สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การพัฒนาประเทศในระยะ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปีที่จะสามารถต่อยอดใน ระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) โดยมี หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งส่วนหนึ่งคือยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” และจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายการขับเคลื่อน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกระดับเพื่อให้ผู้บริหารองค์กร ครู ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรด้านการศึกษา และนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ สามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการบริหารจัดการ การเรียนการสอน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดความตระหนักและฝังรากลึกภายในตนเอง และผู้อื่นอย่างยั่งยืนตลอดไปนั้น กระทรวง ศึกษาธิการโดยหน่วยงานภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษามีนโยบายขยายผลสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการ บริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง” โดยเริ่มพัฒนาเพื่อขยายผลตั้งแต่ พ.ศ. 2554 ต่อเนื่องมาทุกปี และใน พ.ศ. 2561 พบว่า มีสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของ กระทรวงศึกษาธิการ สามารถเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง” ประจำปี 2561 (ประกาศ ณ วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2562) จำนวนทั้งสิ้น 872 แห่ง ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 820 แห่ง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 1 แห่ง สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา จำนวน 22 แห่ง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 1 แห่ง และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 28 แห่ง ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 ไม่พบโรงเรียนสังกัดสำนัก การศึกษา กรุงเทพมหานคร ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษา “การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร” โดยเหตุผลที่เจาะจงศึกษาโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากกลุ่มโรงเรียนเหล่านี้มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองสูง บริบท ของแต่ละโรงเรียนไม่แตกต่างกันมากนัก เพื่อให้ได้รู้สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งการบริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

ตลอดจนการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนดี มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในชีวิตประจำวันตามเป้าหมายและเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามขนาดสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 41 แห่ง รวมทั้งสิ้น 997 คน (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2562: 11)
- 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 286 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

- 2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ ขนาดสถานศึกษา แบ่งตามจำนวนนักเรียน ดังนี้
 - 2.1.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 1-400 คน
 - 2.1.2 สถานศึกษาขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 401-800 คน
 - 2.1.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 800 คนขึ้นไป
- 2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ครอบคลุม 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 62 ตัวชี้วัดตามเครื่องมือประเมินสถานศึกษาพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (4 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (4 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (3 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา (2 องค์ประกอบ 7 ตัวชี้วัด) และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ (4 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด)

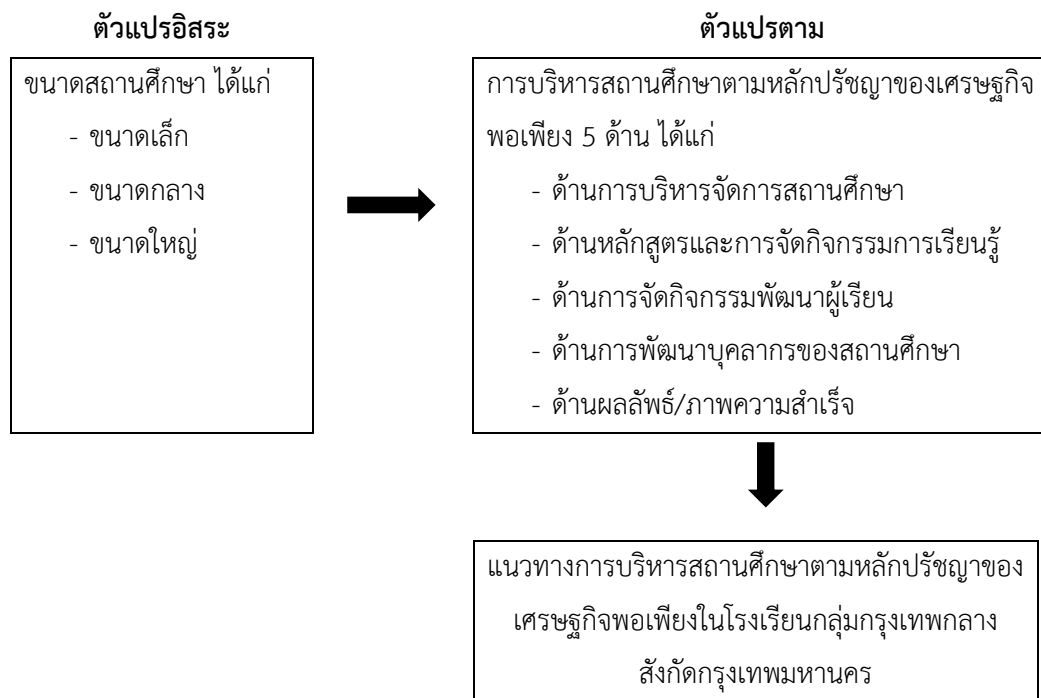
3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 41 โรงเรียน (ขนาดเล็ก 27 โรงเรียน ขนาดกลาง 7 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 7 โรงเรียน) ประกอบด้วยโรงเรียนในเขตพระนคร ดุสิต ป้อมปราบศัตรูพ่าย ดินแดง สัมพันธวงศ์ ห้วยขวาง พญาไท ราชเทวี และวังทองหลาง

4. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย ตลอดปีการศึกษา 2563

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 41 แห่ง รวมทั้งสิ้น 997 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967 อ้างถึงใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555: 141) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 286 คน จากนั้นแบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษาและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืนให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาแต่ละขนาด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับเพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยทำการสร้างขึ้นโดยการดัดแปลงจากแบบสอบถามในคู่มือประเมินและเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการที่มีทั้งหมด 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 62 ตัวบ่งชี้ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า ใช้มาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครไปถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานงานไปที่สำนักงานเขตทั้ง 9 เขตและเก็บรวบรวมข้อมูลกับโรงเรียนทั้ง 41 แห่งด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และร้อยละแล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม รายด้าน และรายข้อ

การเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติเอฟเทส (F-Test) แบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance : ANOVA)

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติ คือ ต้องเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของกระทรวงศึกษาธิการเป็นสถานศึกษาพอเพียง หรือมีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในด้านที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามระยะที่ 1 เป็นข้อคำถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่านด้วยตนเอง จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุป

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ และด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบโดยใช้สถิติเอฟเทสแบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2. หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานครจากแบบสอบถามแล้ว พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จและด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก ผู้วิจัยจึงทำการสร้างแบบสัมภาษณ์โดยการกำหนดข้อความและองค์ประกอบเน้นไปที่สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจในด้านที่มีสภาพอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้านเพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครนำไปบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ในระดับมากที่สุดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้แนวทางที่สำคัญและประเด็นข้อเสนอแนะแบ่งเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

2.1.1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารควรสอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทุกกลุ่มสาระ มีการวัดและประเมินผล นิเทศติดตาม

2.1.2 ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน บรรจุหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสังคมศึกษาทุกระดับชั้นและบูรณาการการจัดการเรียนรู้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีการวัดผลและประเมินผลทั้งก่อนการเรียนรู้

2.1.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนทุกวิชาตามเนื้อหาและจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น แปลงเกษตร

2.1.4 ครูควรจัดหา ผลิต และใช้สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ในการจัดการเรียนการสอน และแม้ว่าโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่จะมีพื้นที่น้อย แต่ในโรงเรียนต้องมีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เช่น สวนเกษตรและแปลงเพาะปลูกขนาดเล็ก โรงเรือนเพาะเห็ด เพาะถั่วงอก และมีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้

2.1.5 แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงคือสถานที่จริง โดยเรียนรู้ได้จากการให้บุคลากรไปศึกษาดูงาน ค้นคว้าเพิ่มเติมจากสื่อจากเทคโนโลยีแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน

2.1.6 การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นควรจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริงจากที่นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมและทำแบบทดสอบ จัดแสดง เผยแพร่ ประกวด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของนักเรียน

2.2 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

2.2.1 ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงกับบุคลากรเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแผนงานโครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

2.2.2 ผู้บริหารควรเชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้ การส่งเสริมการออม การส่งเสริมการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย อบรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.3 การติดตามและขยายผลควรใช้แบบประเมินและแบบทดสอบหรือใช้แบบสอบถาม ปลายเปิดเพื่อนำคำตอบที่ได้จากครูและบุคลากรมาสรุป

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.3.1 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์โดยสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.2 ผู้บริหารควรจัดระบบดูแลนักเรียนตลอดปีการศึกษา เช่น ระบบคัดกรองนักเรียน กิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน การประกันอุบัติเหตุ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมการออม อาหารเช้า-อาหารกลางวัน การรับส่งนักเรียน การเฝ้าระวังและดูแลความปลอดภัยในโรงเรียน โดยทุกกิจกรรมสอดคล้องเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.3 ผู้บริหารควรมุ่งส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาเพื่อส่วนรวม รู้รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ต่อสังคม เช่น การเก็บขยะ ช่วยกันประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ให้นักเรียนบำเพ็ญประโยชน์บริเวณรอบโรงเรียน วัด และชุมชนใกล้เคียง

2.4 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

2.4.1 ผู้บริหารควรปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร ปลูกฝังวิถีชีวิต โดยกำหนดยุทธศาสตร์ นำไปสู่แผนปฏิบัติการประจำปีและลงมือปฏิบัติ การทำงานทุกกิจกรรมต้องทำร่วมกัน เมื่อเกิดปัญหาต้องหาสาเหตุและแก้ปัญหาาร่วมกัน และควรมีการประเมินผลทุกกิจกรรม

2.4.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู นักเรียน และบุคลากรเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆ รู้จักคุณค่าของทรัพยากรในโรงเรียน เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้ทุกคนร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรม

2.4.3 ผู้บริหารควรบริหารทรัพยากรทางการศึกษาให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน บริหารทรัพยากรบุคคลบนพื้นฐานความรู้และคุณธรรม

2.4.4 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรยึดหลักพอเพียง พอประมาณตามฐานะของแต่ละคน ส่งเสริมความรู้ให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในทุกด้านเพื่อใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม

2.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

2.5.1 ผู้บริหารควรให้นักเรียนและครูมีความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยมอบหมายผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการหรือกิจกรรม กำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ประโยชน์ที่จะเกิดกับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม โรงเรียน ผู้บริหารมีการติดตาม นิเทศ ปรับปรุงทุกระยะก่อนเสร็จสิ้นโครงการหรือกิจกรรม จากนั้นสรุปผลรายงานเมื่อสิ้นสุดโครงการ เก็บประเด็นปัญหา ข้อบกพร่องเพื่อนำไปปรับปรุงในครั้งต่อไป

2.5.2 ผู้บริหารควรให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมในสังคม ครอบครัว สังคมที่บ้าน สังคมโลก ฯลฯ โดยมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนหลักของการดำรงชีวิต

2.5.3 ผู้บริหารควรมุ่งหวังให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติตนได้อย่างดี สามารถถ่ายทอดให้ผู้ปกครองได้รับรู้รับทราบ มีการดำเนินการและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข นักเรียนเกิดความตระหนักรู้ถึงประโยชน์ของหลักปรัชญาสามารถนำไปใช้และถ่ายทอดได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรัฐบาลให้ความสำคัญกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-11 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่าคนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 และจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกระดับ จึงส่งผลให้สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมานิตย์ พานแสง (2561:

63) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของราชฤทธิ์ธานี กิมเสาร์ (2561: 73) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรณพ แสงดาว (2562: 52) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการบูรณาการศาสตร์พระราชาด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า บทบาทปัจจุบันของผู้บริหารในการ บูรณาการศาสตร์พระราชาด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรายด้าน ผู้วิจัยขออภิปรายผลในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1.1 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความตระหนักถึงความสำคัญของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการบริหารสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสรรทรัพยากรในสถานศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สถานศึกษาสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่า การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาสะอาด ร่มรื่น สวยงาม ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและนำความรู้เผยแพร่สู่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคำตัน จันทะวงษา (2559: 101) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านผลลัพธ์ภาพความสำเร็จอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสกวเดือน ควันไชย (2560: 67) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการศึกษาพบว่า ระดับสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชนากานต์ กาหลง (2560: 94) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จอยู่ในระดับมาก

1.2 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษานำแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม โดยกำหนดแผนการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาไว้ 4 ประการ คือ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจโดยการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนกิจกรรมที่ส่งเสริมในรูปแบบต่าง ๆ การพัฒนาบุคลากรเครือข่ายการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ 2) การนำไปสู่การปฏิบัติ โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนและการบริหารจัดการในสถานศึกษา 3) การประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่ายโดยจัดทำเป็นฐานข้อมูลกลางเศรษฐกิจพอเพียง 4) การติดตามและประเมินผล โดยพัฒนาดัชนีตัวชี้วัดความพอเพียงของสถานศึกษา การติดตามผลงานในพื้นที่ การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน การประเมินผลผู้เรียน ตลอดจนการเชื่อมโยงผลงานของครู จากนโยบายที่กล่าวมาถือว่าเป็นตัวกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำหนดทิศทางการบริหารสถานศึกษาให้เป็นตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ รุ่งโรจน์ธนะชัย (2560: 65) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสกวเดือน ควันไชย (2560: 70) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรินทร์ คำมาปัน (2561: 30) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ระดับสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาในภาพรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมาก

1.3 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2551: 20) ได้กล่าวถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่ามุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนากานต์ กาหลง (2560: 99) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษามีสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของสกวเดือน ควันไชย (2560: 72) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจรินทร์ คำมาป็น (2561: 34) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหาร สถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผล การศึกษาพบว่า ระดับสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมมี สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมาก

1.4 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่ม กรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีโครงการในการพัฒนาศักยภาพ มีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ทางวิชาการ การศึกษาดูงานสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ บริหารสถานศึกษา ครูตระหนักถึงความสำคัญในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการนำผลงานครูและนักเรียนที่ประสบความสำเร็จไปเผยแพร่สู่สาธารณชน อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ รุ่งโรจน์ธนะชัย (2560: 71) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถม ศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาด้านการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้อง กับงานวิจัยของชนากานต์ กาหลง (2560: 100) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษามีสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของจรินทร์ คำมาป็น (2561: 36) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ระดับสภาพ การบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาในภาพรวมมีสภาพการบริหาร สถานศึกษาพอเพียงในระดับมาก

1.5 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่ม กรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจและตระหนักที่จะรับเอาแนวคิดด้านหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาใช้ให้เข้ากับหลักสูตรและกระบวนการเรียนการ สอน รวมทั้งพัฒนาสื่อการสอน การวัดและประเมินผล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาได้ส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้นำ แนวคิดดังกล่าวมาจัดเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ โดยสอดแทรกหรือบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน

ตามปกติ อีกทั้งยังมุ่งส่งเสริมให้ครูผู้สอนเน้นการบูรณาการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ส่งเสริมให้มีทักษะในการคิด การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้การทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญาดา สิงห์เลิศ (2560: 72) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสภาวะเดือน ควันไชย (2560: 71) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรินทร์ คำมาปิ่น (2561: 32) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ระดับสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมาก

2. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาทุกขนาดมีการนำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ถึงแม้ว่าโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครจะสังกัดอยู่ในกระทรวงมหาดไทย มีจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา โครงสร้างการบริหาร ทรัพยากรการบริหาร รวมถึงสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศแตกต่างกัน แต่การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลต่างๆ ก็อยู่ภายใต้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการเพราะถือเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ เพราะฉะนั้นสถานศึกษาทุกขนาดไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ก็ปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนโยบายดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่งตระหนักถึงความสำคัญที่จะนำแนวคิดดังกล่าวไปดำเนินการในสถานศึกษาของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคำตัน จันทะวงษา (2559: 105) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามขนาดสถานศึกษาภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอารี ทรงกรด (2559: 128-129) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียนมีการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการ

บริหารสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ รุ่งโรจน์ธนะชัย (2560: 75) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามขนาดสถานศึกษาทั้งโดยรวมและทุกรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ และด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และอีก 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยการกำหนดข้อคำถามที่เน้นไปในด้านที่มีสภาพอยู่ในระดับมาก เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครนำไปบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีสภาพอยู่ในระดับ มากที่สุดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยได้แนวทางที่สำคัญซึ่งเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์โดยสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารต้องมุ่งส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาเพื่อส่วนรวม ให้นักเรียนรู้รับผิดชอบตนเอง ต่อโรงเรียน ต่อสังคม

1.2 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงกับบุคลากรเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารควรมีแผนงานและโครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

1.3 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบบูรณาการทุกกลุ่มสาระ มีการวัดและประเมินผล นิเทศติดตาม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนทุกวิชาและจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และควรจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 50 เขต 437 แห่ง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *แนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *คู่มือประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง” ประจำปี 2561*. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://pdo.vec.go.th/Portals/15/%20%202561_1.pdf.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2550ก). *นานาคำถามเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2550ข). *ประมวลคำในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช 2593-2549 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- คำตัน จันทะวงษา. (2559). *การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา)*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- จรินทร์ คำมาปัน. (2561). *การศึกษาศภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา)*. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ชนากานต์ กาหลง. (2560). *สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562). สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0049.PDF.

- พิชญาดา สิงห์เลิศ. (2560). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภัทรานิษฐ์ รุ่งโรจน์ธนะชัย. (2560). ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มานิตย์ พานแสงง. (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชัยภูมิ:มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ราษฎร์ธานี กิมเสาร์. (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สกาเตือน ควันไชย. (2560). สภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2563, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/main.php?filename=develop_issue.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- อรรธรณ แสงดาว. (2562). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการบูรณาการศาสตร์พระราชาด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อารี ทรงกรด. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.